

Bluswater en heilig vuur: de toekomst van christelijke politiek

De geest van 'ongeloof en revolutie' waart rond en wordt zichtbaar in secularisering, individualisering, polarisatie en populisme. Je zou dit de veenbranden van onze tijd kunnen noemen. Ook christelijke kiezers en politici zijn hier, in meer of mindere mate, gevoelig voor. Samen met Klaas-Jan Baas sprak ik met insiders en outsiders over de toekomst van christelijke politiek in onze podcast Groenvoer. Op zoek naar bluswater én heilig vuur. Dit is mijn afdronk.

Door Trineke Palm

De electorale bril | Waardenvolle politiek jaagt geen kiezers na, is geen losse verzameling van standpunten, maar vertrekt vanuit onderliggende waarden (aflevering met Tom van der Meer). Toch moeten we ook constateren dat er op het electorale vlak ontwikkelingen zijn die een bedreiging vormen voor de toekomstbestendigheid van christelijke politiek.

Ten eerste, secularisering van kiezers gaat niet alleen om de kerkverlatende kiezer die zich niet meer herkent in de 'c' van de ChristenUnie, maar ook om de kerkgaande kiezer voor wie steun en inzet voor politieke organisatie op basis van een christelijke identiteit en christelijke uitgangspunten niet meer een vanzelfsprekend toegevoegde waarde is.

Ten tweede, 'politieke fobie', waar Groen van Prinsterer in zijn tijd ook al last van had: geestverwanten die zich niet willen inlaten met 'die vieze politiek'. De politiek is soms inderdaad een moddergevecht en roept reacties op om de politiek de rug toe te keren (aflevering met George Harinck).

Ten derde, polarisatie met den Bijbel, tussen generaties en denominaties. Verschillen van inzicht over bepaalde standpunten worden absoluut gemaakt en/of conflicterende belangen worden geprioriteerd boven wederzijdse herkenning in overstijgende, gemeenschappelijke 'wortels'.

Anders gezegd: christelijke kiezers die het niet meer met elkaar kunnen uithouden vanwege een fundamenteel verschil van inzicht met betrekking tot bijvoorbeeld Israël-Palestina, migratie, lgbt en/of zorg voor de schepping.

De ideologische bril | Met een ideologische bril op zie ik een vruchtbare spanning tussen verschillende uitgangspunten, die ervoor zorgt dat deze niet vastgeroest raken.

Ten eerste, de omgang met macht. Een breed gedeeld uitgangspunt in de ChristenUnie is macht dienstbaar willen maken aan gerechtigheid (Beginselverklaring 2018). Een uitgesproken machtspartij is de ChristenUnie niet. Een eenzijdige getuigenispartij die alleen standje 'zenden' kent is de ChristenUnie ook niet. Maar er zijn wel verschillen in de mate waarin het dragen van regeringsverantwoordelijkheid op nationaal en decentraal niveau wordt omarmd. In de Groenlezing van 2007 spreekt Wim Rietkerk treffend over pelgrims op het pluche. Dat regeringsverantwoordelijkheid je als partij iets kan kosten mag de ChristenUnie niet afschrikken. Maar de realiteit is ook dat het spijkerbed van regeringsverantwoordelijkheid ons wellicht ook heeft verdoofd voor pijnprikkels vanuit de samenleving. Hoe groot moet de meloen zijn voor we die niet meer kunnen doorslikken? De realiteit is tevens, dat regeringsverantwoordelijkheid ons onderdeel heeft gemaakt van het probleem in plaats van de oplossing. Bij het nadenken over onze omgang met macht blijft ook de kiezer niet buiten schot. In Nederland ben je als kiezer ook onderdeel van de macht – ook het besluit om je stem niet uit te brengen is een uiting van (on)macht (aflevering met Pieter Dirk Dekker).

Ten tweede, de erkenning van gebrokenheid is een grondtoon in

Waarom christelijke politieke partijen?

Lange tijd dacht ik laat christenen zich gewoon voegen bij de partij van hun voorkeur en maak daar het verschil. Maar ik ben er wel een beetje aan gaan twijfelen, omdat het toch belangrijk is om ook organisaties te hebben die een tegenwicht kunnen bieden.

Over regeringsdeelname:

Als je dan net voor de meerderheid kunt zorgen en je doet dat met de juiste motieven en je zorgt er inderdaad voor dat je het niet voor de macht an sich doet, maar vanuit een soort dienstbaarheid - ja, dan zie ik niet in waarom je dat niet zou doen.

Over christenen als creatieve minderheid:

Na 2010 is een nieuwe generatie christenen volwassen geworden die helemaal verzoend is met het idee dat ze een minderheid zijn en die dat eigenlijk eerder als een kracht zien.

christelijk-sociale politiek. Dit vraagt enerzijds om gerechtigheid, een onvermoeibare inzet om “een gebroken wereld heel te maken” om het met rabbijn Jonathan Sacks (2016) te zeggen. Anderzijds verzet het zich tegen maakbaarheidsdenken dat overschat wat overheid en politiek vermogen. Het antirevolutionaire karakter van christelijke politiek zoekt ‘vooruitgang vanuit verbondenheid’ (Christelijk-sociale canon 2022, 42). Tegelijkertijd zit er ook iets revolutionairs in christelijke politiek: levend vanuit de belofte van de wederkomst van Christus, heeft christelijke politiek een verwachtingshorizon die die van seculiere partijen ver overstijgt (Ellul 1948/2023).

Bluswater én heilig vuur | Wat nu nodig is, en bij uitstek door christelijke politiek kan worden ingebracht, is enerzijds bluswater om smeulende onvrede en bandhaarden van polarisatie te blussen én anderzijds heilig vuur om niet uitgeblust langs de kant toe te kijken. Hiervoor is het van grote waarde om je als christenen te organiseren in de politiek. Groen van Prinsterer moest als eenling, zonder partijorganisatie, ploeteren in de politiek – een veldheer zonder leger (aflevering met George Harinck). Christelijke politiek is geen exclusieve roeping. Christenen zijn en worden op allerlei plekken in de samenleving geplaatst en geroepen. Maar het is ook van grote betekenis om in georganiseerd verband het democratisch debat aan te gaan en de samenleving te dienen en te besturen: “Een partij is een gemeenschap van mensen die elkaar vormen en tegenspreken als iemand teveel trekjes van een machthebber begint te krijgen” (aflevering met Karel Smouter). Een toekomstbestendige christelijk politieke partij moet dus niet rondom specifieke personen gebouwd worden. Toch draait ook christelijke politiek om mensen. Ten eerste, we moeten steeds op ons netvlies hebben vóór én mét wie we het

doen. Geven we ook stem aan mensen bij wie geen stem te halen valt? Ten tweede, we hebben een breed palet aan vooruitgezette pionnen, kartrekkers en vaandeldragers nodig die blussen waar het moet en aanstekelijk vuur zijn waar het kan.

En het goede nieuws is: die zijn er! De gedrevenheid en betrokkenheid van ChristenUnie-vertegenwoordigers die we in de podcast spraken, uit Assen, Amsterdam, Rotterdam, Ede, Wijdemeren, Enschede en Den Haag spreekt boekdelen. Geloofwaardige christelijke politiek begint misschien niet bij onze profetische getuigenissen, maar wordt in de eerste plaats zichtbaar in profetische praktijken.

Als een brede unie van christenen waar alle ingrediënten voor polarisatie aanwezig zijn, is het juist ook de ChristenUnie (kiezers, leden, bestuurders en politici) die in het eigen optreden en functioneren kan vóórleven hoe leven in verbondenheid eruit ziet – in woorden en daden.

Bibliografie

- Beekers, Wouter (2022)
Christelijk-sociale Canon.
WI ChristenUnie, Amersfoort.
- ChristenUnie (2018)
Beginselverklaring.
ChristenUnie, Amersfoort.
- Ellul, Jacques (2023)
Staan in de wereld van nu.
Oorspronkelijk verschenen 1948,
heruitgave Kok Boekencentrum, Utrecht.
- Rietkerk, Wim (2007)
Pelgrims op het pluche.
Wetenschappelijk instituut ChristenUnie,
Amersfoort.
- Sacks, Jonathan (2016)
Een gebroken wereld heel maken.
Uitgeverij Skandalon, Middelburg.

Luister nu alle afleveringen van de podcast Groenvoer in je favoriete podcast app of scan en luister via onze website:

Samen Waardenvol Ondernemen

Aan ondernemers hebben we veel te danken. Hun scheppende kracht en vindingrijkheid zijn essentieel voor onze welvaart – denk aan de warmtepomp, aan zoekmachines, aan de smartphone. Maar ondernemers kunnen ook destructief zijn, het milieu vervuilen, data misbruiken, waarde creëren vooral voor zichzelf.

Wat is goed ondernemerschap in termen van christelijk sociaal denken? Daarop geeft Erik Stam antwoord. Hij is hoogleraar Strategie, Organisatie en Ondernemerschap aan de Universiteit Utrecht & hoogleraar Economie aan de Universiteit van Stellenbosch.

Stam onderzoekt de vier traditionele theorieën van de onderneming en voegt daar een nieuwe theorie aan toe: de dynamische bredewelvaartstheorie van de onderneming. Deze nieuwe theorie geeft het christelijk-sociale denken over de onderneming een wetenschappelijke 'update' met de volgende inzichten:

- Ondernemers dragen bij aan brede welvaart door de ontwikkeling en verspreiding van nieuwe oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.
- De capaciteitsbenadering in combinatie met de relationele uitgangspunten van de christelijk-sociale denktraditie voorziet de brede welvaartsbenadering van een stevige basis.
- Ondernemingen zijn beter dan de markt (en andere organisatievormen) in staat zijn om op hun specifieke manier bij te dragen aan brede welvaart.

- Ondernemingen kunnen hun rol als 'focusing device' het beste vervullen als het ecosysteem voor ondernemerschap op orde is.
- Dit betreft het ecosysteem voor ondernemerschap in generieke zin: denk aan publieke investeringen in kennis en onderwijs, betrouwbare en stabiele wet- en regelgeving, goed functionerende kapitaalmarkten.
- Maar dit betreft ook een ecosysteem dat het realiseren van brede welvaart aanjaagt: denk aan doelgerichte wet- en regelgeving voor het behalen van specifieke sociale en ecologische verbeteringen, variatie in belasting op basis van gerealiseerde brede welvaart, het inzichtelijk maken van werkelijke kosten ("true pricing"), en innovatief aanbesteden voor maatschappelijke projecten.
- Christelijk-sociaal beleid zou zich moeten inzetten voor dergelijke generieke en brede welvaarts-specifieke ecosysteemverbeteringen.

Meer lezen?

Het essay is gratis te downloaden van <https://wi.christenunie.nl/essay-samen-waardenvol-ondernemen>

